הלכות גירושין פרק ב

פרק ב

א.

זה שנאמר בתורה "**וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה**" (דברים כ"ד:א') - אחד הכותב בידו, או שאמר לאחר לכתוב לה. ואחד הנותן בידו, או שאמר לאחר ליתן לה. לא נאמר "**וכתב**" - אלא להודיע שאין מתגרשת אלא בכתב. "**ונתן**" - שלא תקח מעצמה.

ציווי לכתוב גט

ב.

אמר לשנים, "כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי" - הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לה, והן הן שלוחיו והן הן עדיו:

ג.

וכן, אם אמר לסופר, "כתוב לי גט לאשתי", ואמר לעדים לחתום - כותבין וחותמין ונותנין לו, והוא מגרש בו בכל עת שירצה.

ג.

וכותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו, והוא שיהיו העדים והסופר שכתבו וחתמו בו מכירין ויודעין שזה הוא פלוני ואשתו היא פלונית.

ואם היו באותו המקום שנים ששמותיהן שוים ושמות נשותיהן שוים - אין מגרש אחד מהן אלא במעמד חבירו, שמא יכתוב גט ויוליכו לאשת חבירו ויגרשנה עליו.

ד.

ובעת הסכנה כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירין.

והאשה נותנת שכר הסופר בכל מקום:

ה.

וצריך שיאמר הבעל מעצמו לסופר "כתוב", ולעדים "חתומו".

הרי שאמרו לו בית דין או שנים, "נכתוב גט לאשתך?", ואמר להם "כתובו".

אם כתבו הן עצמן וחתמו בו - הרי זה כשר.

אבל אם אמרו הן לסופר וכתב ולעדים וחתמו - אף על פי שחזרו ונתנוהו לבעל וחזר ונתן גט זה לאשתו בפני עדים - הרי זה גט בטל, שהרי כתבו מי שלא אמר לו הבעל לכתבו:

ו.

אמר לשנים או לשלשה, "אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי, ואמרו לעדים ויחתמו", ואמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו, או שאמר לשנים, "אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואתם חתומו" - הרי זה גט פסול.

ומתיישבין בדבר זה הרבה, מפני שהוא קרוב להיות גט בטל.

ז.

ומה בין **פסול לבטל**"? שכל מקום שנאמר בחיבור זה בגט שהוא **בטל** - הוא בטל מן התורה, וכל מקום שנאמר **פסול** - הוא פסול מדברי סופרים:

ח.

הבעל שהביא גט בידו חתום ואמר, "תנו גט זה לאשתי" - הרי אלו יתנו לה.

אמר לאחרים לכתוב גט ולחתום בו וליתנו לאשתו, וכתבו וחתמו ונתנו לה, ונמצא הגט בטל או פסול - הרי אלו כותבין אחר, ואפילו מאה, עד שיגיע לידה גט כשר:

ט.

אמר להם הבעל, "כתבו וחתמו ותנו לשליח להוליך לה", וכתבו וחתמו ונתנו לשליח, ונמצא הגט בטל - אין כותבין אחר עד שיימלכו בבעל, שהרי לא עשה אותן לגירושין, ושמא לא רצה אלא שיכתבו ויתנו לשליח בלבד, ולא יישאר להם בו מעשה אחר, והרי כתבו ונתנו, לפיכך לא יכתבו אחר.

ואם כתבו גט אחר כשר ונתנוהו לשליח ונתנו לה - הרי זו ספק מגורשת:

לשונות הציווי

י.

האומר לשנים או ליתר על שנים, "כתבו גט ותנו לאשתי", "גרשוה", "שלחוה", "שבקוה", "תרכוה", "כתבו איגרת ותנו לה" - הרי אלו יכתבו גט כשר ויתנו לה:

יא.

אמר להם, "פטרוה", "פרנסוה", "עשו לה כדת", "עשו לה כנימוס", "עשו לה כראוי, - לא אמר כלום. ואם כתבו גט ונתנו לה - הרי זה בטל:

יא.

אמר להם, "הוציאוה", "עזבוה", "התירוה", "הניחוה", "הועילוה" - הרי זה ספק אם משמע מילות אלו הגירושין או ענין אחר. לפיכך אין כותבין לה. ואם כתבו גט ונתנו לה - הרי זו ספק מגורשת:

אם הלשון כתיבה או כתיבה ונתינה

יב.

האומר, "כתבו גט לאשתי" - הרי אלו כותבין וחותמין, ונותנין לבעל בידו, ואין נותנין לאשתו עד שיאמר להם ליתן לה.

ואם נתנו לה - אינו גט.

במה דברים אמורים? בבריא, אבל המסוכן, והוא אדם שקפץ עליו החולי במהרה והכביד חליו מיד, והיוצא בקולר, אפילו על עסקי ממון, והמפרש בים, והיוצא בשיירה, ואמר, "כתבו גט לאשתי" - הרי אלו יכתבו ויחתמו ויתנו לה, שהדבר ידוע שלא נתכוון זה אלא לכתוב וליתן לה:

יג.

בריא שאמר, "כתבו גט לאשתי" וכתבו ונתנו לה, והרג עצמו מיד, כגון שהשליך עצמו מן הגג או הפיל עצמו לים - הרי זה גט כשר.

עלה לגג ודחפתו הרוח ומת - אינו גט.

ספק הפיל עצמו ספק דחפתו הרוח - הרי זה גט, עד שייודע בודאי שהרוח דחפתו:

יג.

וכן, מי שהיה מושלך בבור ואמר, "כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי" - הרי אלו יכתבו ויתנו, והוא שידעו אותו.

ואף על פי שהעלוהו ולא הכירוהו - הרי הגט כשר, שזה כשעת הסכנה הוא, שכותבין ונותנין ואף על פי שאין מכירין.

וכן, מי שנפלו בו מכות רעות שאי אפשר שיחיה מהן, אפילו נשחט בו רוב שני הסימנין, ורמז ואמר, "כתבו גט לאשתי" - הרי אלו יכתבו ויתנו, שהרי עתה חי הוא, אף על פי שסופו למות:

חסרון בדעת

יד.

מי שהיתה רוח רעה מבעתת אותו, ואמר כשהתחיל בו החולי, "כתבו גט לאשתי" - לא אמר כלום, מפני שאין דעתו נכונה ומיושבת.

וכן השיכור שהגיע לשכרותו של לוט.

ואם לא הגיע - הרי זה ספק:

טו.

אמר כשהוא בריא, "כתבו גט ותנו לאשתי", ואחר כך נבעת, ואמר, "אל תכתובו" - ממתינין עד שיבריא, וכותבין ונותנין לה, ואין צריך לחזור ולהימלך בו אחר שהבריא.

ואם כתבו ונתנו קודם שהבריא - הרי זה פסול:

עז.

מי שנשתתק והרי דעתו נכונה, אמרו לו, "נכתוב גט לאשתך?", והרכין בראשו - בודקין אותו שלשה פעמים בסירוגין. אם אמר על לאו לאו ועל הין הין - הרי אלו יכתבו ויתנו.

וצריכין לבדקו יפה יפה, שמא נטרפה דעתו.

וכן, אם כתב בידו, "כתבו ותנו לאשתי" - הרי אלו כותבין ונותנין לה אם היתה דעתו מיושבת עליו, שאין דין מי שנשתתק כדין החרש:

יז.

מי שנשא כשהוא פיקח, ונתחרש, ואין צריך לומר נשתטה - אינו מוציא לעולם עד שיבריא.

ואין סומכין על רמיזת החרש ולא על כתבו, ואף על פי שדעתו נכונה ומיושבת.

אבל אם נשא כשהוא חרש - מגרש ברמיזה, שאין קידושיו קידושין מן התורה, כמו שביארנו, וכשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה:

קטנה

יח.

המקדש קטנה על ידי אביה, וגירשה כשהיא קטנה - אביה מקבל את גיטה, ומשיגיע הגט ליד האב נתגרשה.

גירשה כשהיא נערה, אם הגיע הגט לידה או ליד אביה - נתגרשה.

ואין נערה מאורסה עושה שליח לקבל גיטה מיד בעלה בחיי אביה, אבל האב עושה שליח לקבל הגט לבתו המאורסת בין קטנה בין נערה:

יט.

קידשה אביה והיא קטנה, ומת.

אם מבחנת בין גיטה לדבר אחר - הרי זו מתגרשת משיגיע הגט לידה.

ואם לאו - אינה מתגרשת עד שתבחין, ואם גירשה - אינה מגורשת:

כפיית הגט

כ.

מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו, ולא רצה לגרש - בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר, "רוצה אני", ויכתוב הגט, והוא גט כשר.

וכן, אם היכוהו גויים ואמרו לו, "עשה מה שישראל אומרין לך", ולחצו אותו ישראל ביד הגויים עד שיגרש - הרי זה כשר.

ואם הגויים מעצמן אנסוהו עד שכתב, הואיל והדין נותן שיכתוב - הרי זה גט פסול:

כא.

ולמה לא בטל גט זה, שהרי הוא אנוס, בין ביד גויים בין ביד ישראל?

שאין אומרין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו חייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן.

אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה, והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו - אין זה אנוס ממנו, אלא הוא אנס עצמו בדעתו הרעה:

כא.

לפיכך זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הרע הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר, "רוצה אני" - כבר גירש לרצונו:

כא.

לא היה הדין נותן שכופין אותו לגרש, וטעו בית דין של ישראל, או שהיו הדיוטות, ואנסוהו עד שגירש - הרי זה גט פסול.

הואיל וישראל אנסוהו - יגמור ויגרש.

ואם הגויים אנסוהו לגרש שלא כדין - אינו גט, אף על פי שאמר בגויים, "רוצה אני", ואמר לישראל, "כתבו וחתמו", הואיל ואין הדין מחייבו להוציא והגויים אנסוהו - אינו גט: